

V Praze dne 29. června 2023

Stanovisko České komise pro UNESCO k proměně vzdělávání s důrazem na umělecké vzdělávání

Mandát UNESCO se opírá o tři základní pilíře: vzdělávání, kulturu a vědu, přičemž vzdělávací oblast nabývá v posledních letech na významu, a to zejména v kontextu spoluzodpovědnosti UNESCO za naplnění cíle udržitelného rozvoje v oblasti vzdělávání (SDG4) a dalších cílů, jejichž je vzdělávání součástí. Daný trend ještě posílil vlivem pandemie COVID-19 a s ní souvisejícím výpadkem v prezenční výuce, a také s ohledem na nutnou transformaci školství v důsledku technologického pokroku a proměn světa vč. nových rizik (zj. klimatická změna).

Nezbytnou transformací prochází v současnosti i české školství.

Česká komise pro UNESCO (dále „Komise“) v této souvislosti podporuje reorientaci českého vzdělávacího systému k obecným cílům vzdělávání vyjádřeným v dokumentech UNESCO, což je jedním z nutných předpokladů trvale udržitelného rozvoje společnosti. Spolu s důrazem na tradiční hodnoty Charty OSN a UNESCO, jako je respekt ke spravedlnosti, lidským právům a základním svobodám, jakož i ke kulturnímu a přírodnímu dědictví, je třeba věnovat pozornost otázkám budoucnosti – rozvíjet schopnosti kreativně a současně kriticky zvažovat možnosti a poté aktivně přispívat ke „společnému dobru“ a zdraví planety. V procesu revizí českého kurikula považujeme naplnění hodnot UNESCO za jedno z kritérií, zda navrhované změny byly promyšleny důsledně.

Zvláštní pozornost je v letošním roce věnována na půdě UNESCO uměleckému a kulturnímu vzdělávání, neboť v prosinci 2023 se v Abú Dhabí uskuteční 3. světová konference, která by měla přijmout referenční Rámec pro kulturní a umělecké vzdělávání.

Komise v tomto ohledu doporučuje, aby kulturní kompetence (kulturní povědomí a umělecké vyjadřování) byla zařazena jako samostatná mezi klíčové kompetence v budoucím kurikulu pro základní vzdělávání.

Komise rovněž doporučuje inovativní a komplexní pojetí oblasti Umění a kultura, neboť je to jednak zcela v souladu s politikou UNESCO v této oblasti, tak, jak se promítá do příprav 3. světové konference v Abú Dhabí, jednak, jak ukázal výzkum významu dětských uměleckých aktivit na osobnost dítěte, mají jednotlivé druhy umění srovnatelný vliv na nabývání kulturního kapitálu.¹

¹ např. Význam vybraných dětských uměleckých aktivit pro utváření osobnosti dítěte ve věku povinné školní docházky, blíže viz <https://www.nipos.cz/deti-a-esteticke-aktivity-vyzkumny-projekt/>

V neposlední řadě Komise podporuje propojení formálního a neformálního vzdělávání v oblasti kultury se zdůrazněním role kulturních institucí a dalších aktérů v oblasti kulturního dědictví i živého umění.

Obecně považuje Komise součinnost všech složek života školy za důležitý předpoklad pro rozvoj kompetencí a doporučuje posuzovat samotné školní prostředí – vč. jeho kulturních, environmentálních a sociálních charakteristik – jako jeden ze znaků kvality procesu vzdělávání.²

² Jde o součást „kultury školy“ nebo tzv. „celoinstitucionálního přístupu“ prosazovaného UNESCO v četných dokumentech:

- UNESCO (2013). Global Action Programme on Education for Sustainable Development (2015-2019) (endorsed by UNESCO Member States through the adoption of 37 C/Resolution 12).
- UNESCO (2020). Education for Sustainable Development: A Roadmap ISBN 978-92-3-100394-3 <https://doi.org/10.54675/YFRE1448>
- UNESCO (2021). Berlin Declaration on Education for Sustainable Development (published on the UNESCO World Conference on Education for Sustainable Development (Berlin, 17-19 May 2021). <https://en.unesco.org/sites/default/files/esdfor2030-berlin-declaration-en.pdf>